

PEDAGOGIK MAHORAT

3
2021

MUNDARIJA

PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA	7
Azizxon RAXMONOV. К вопросу о проектной культуре будущих учителей	7
Hikmat BOBOMIRZAYEV, Sevara SUVONOVA. Yangi O'zbekistonni qurishda zamonaviy o'qituvchilarning o'рни	11
Maral KADIROVA. Talabalarda iqtisodiy ko'nikmalarni takomillashtirish asoslari	15
Aziza MIRZARAHIMOVA. Uquvchilarda ilmiy dunyodan shakllantirish pedagogik muammo sifatida	20
Nargiz MAHMUDOVA. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilimni baholashda jahon tajribasi	25
Akram SOXIBOV. Пути совершенствования механизмов применения интерактивных методов в педагогическом образовании	27
Сабохат МУРОДОВА, Умида ЯКУБОВА, Расул ИМOMКУЛОВ. Бoshlang'ich sinf uquvchilarining bilish faoliyatini rivojlantirishga iynaltirilgan uquv vaziyatlaridan foydalanish	31
Safibullo ABDULLAYEV. Malaka oshirish va qayta tayyorlash muassasalarida o'qituvchilarni ergonomik faoliyatga tayyorlash	35
O'ktir HAZRATOV, Sevara SOLIBOYEVA. Amaliy mashg'ulotlarni o'tishda interfaol usullarning qo'llanishi samaradorligini baholash	41
Makhfiza RAKHMONOVA. Spiritual and moral heritage of the hadith scientists of the east	45
Шамсиддин НАРЗИЕВ, Гулноза ШАРОПОВА. Влияние интерактивной игры на развитие знаний студентов	49
Nigora RUZIKULOVA. O'quvchilarning o'quv materiallari bilan ishlash jarayonida "case-study" metodidan foydalanishning pedagogik va metodik imkoniyatlari	54
Gulnora LUMAYEVA. O'qituvchining pedagogik mahoratini shakllantirishda innovatsion faoliyat	58
O'g'iloy SHUKUROVA. Talaba-yoshlarni innovatsion faoliyatga yo'naltirishning uzluksizligini ta'minlash texnologiyasi	63
Мехринисо КОЙИЛОВА. Педагогическая основа здоровьесозидающей функции образования	67
Bog'dagul QARSHIYEVA. Turli mamlakatlarda bilingual ta'lim berish va ular o'rtasidagi farqlar (O'zbekiston, Rossiya, Germaniya misolida)	72
Bahodirjon SHERMUMHAMMEDOV. Yoshlarga g'oyaviy tarbiya berishning mohiyati va vazifalari	78
Dilmurod UMURZOQOV, Nafisa JO'RAYEVA. Sharq mutafakkirlari asarlarida rahbarlik va boshqaruv muammolarining talqini	81
Gullola KURBANOVA. Oliy ta'lim muassasalari iqtidorli talabalarining tadqiqotchilik salohiyati ahamiyati	83
Ismatulla TO'XTAROV. O'zbek falsafasi: tariximiz kabi qadim, ma'naviyatimiz kabi teran	88
Ulfat MAHKAMOV, Dilafuz ISMOILOVA, Munisa MALIKOVA. Bo'lajak o'qituvchilarni tarbiyaviy ishlarga tayyorlash	92
Manzura YULDASHEVA. Ajdodlar merosida oilaviy munosabatlar talqini	95
Mavjuda GULAMOVA, Ilhomjon SHUKUROV, Chori XAYRULLAYEV, Brel Anatoliy KUZMICH. O'zbekistonda aholi salomatligini muhofaza qilish borasida amalga oshirilgan ishlar, imkoniyatlar va sharoitlar	98
Ikromjon TOSHOV. Yaponiyada mahalliy davlat hokimiyat organlarining hujjatlari ustidan sud nazoratini amalga oshirishning o'ziga xos xususiyatlari	101
Madina KARIMOVA. Talabalar o'quv faoliyatida o'zini o'zi boshqarishning shaxs xususiyatlariga bog'liqligi	106
Olimjon XOLOV. O'quvchi-yoshlarda aksiologik ongni shakllantirishning tarixiy asoslari	109
Najmiddin BAKAYEV, Shahobiddin SHODIYEV, Nargiza BAXRIEVA. Maktabgacha yoshdagi bolalarni hissiy rivojlantirishning dolzarbligi	117
Dilnoza QODIROVA. Kichik maktab yoshi o'quvchilarida axloqiy-madaniy sifatlarni shakllantirishning o'ziga xos psixologik jihatlari	121
Shoxrux SALIXOV, Timur SALIXOV. Ta'lim jarayonida o'quvchilar bilish faolligini oshirishning psixologik xususiyatlari	124
Shahlo ULUG'OVA, Rayima NEMATOVA. Tadbirkor ayollarning bozor munosabatlariga ijtimoiy-psixologik moslashuvchanligining o'ziga xosligi	128
MAKTABGACHA VA BOSHLANG'ICH TA'LIM	131
Gulnora BO'RONOVA. Umumiy o'rta ta'lim maktabning boshlang'ich sinflarida "Robototexnika" to'garaklarini virtual didaktik vositalar yordamida tashkil etishning universal metodlari	131
FILOLOGIYA VA TILLARNI O'RGANISH	138
Ozoda TURSUNOVA. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining ona tili darslarida o'quv lug'atlaridan foydalanish	138
Dilnoza NAZAROVA. Ассимилированные слова узбекского языка и их выражение в словарях	143
Nargiza G'ULOMOVA. Alisher Navoiy ijodini o'rganishda mualliflik korpusini tuzishning afzalliklari	149

Nargiza G'ULOMOVA

Navoiy viloyat xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash
va ularning malakasini oshirish hududiy markazi
tillarni o'qitish metodikasi kafedrasida katta o'qituvchisi

ALISHER NAVOIY IJODINI O'RGANISHDA MUALLIFLIK KORPUSINI TUZISHNING AFZALLIKLARI

Maqolada Navoiyning mualliflik elektron korpusini tuzishning o'ziga xos jihatlari to'g'risida yozilgan. Mutafakkir ijodida qo'llanilib, bugunda tushunish qiyin bo'lgan so'zlarni qiyosiy - tahlil etish, ularning semantik teglari bazasini yaratishning ilmiy va amaliy ahamiyati haqida mulohazalar yuritilgan.

Kalit so'zlar: intellektual, texnologiya, korpus lingvistikasi, matn, milliy korpus.

В статье указаны особенности создания авторского электронного корпуса Навои. Применительно к творчеству мыслителя были сделаны рассуждения о научном и практическом значении сравнительного анализа слов, трудных для понимания по слогам, создания базы их смысловых обозначений.

Ключевые слова: интеллектуал, технология, корпусная лингвистика, текст, национальный корпус.

The article describes the features of creating the author's electronic case of Navoi. In relation to the work of the thinker, arguments were made about the scientific and practical significance of the comparative analysis of words that are difficult to understand by syllables, and the creation of a base for their semantic designations.

Key words: intellectual, technology, corpus linguistics, text, national corpus.

Kirish. Mamlakatimizda ta'lim tizimini isloh qilish orqali yosh avlodni har tomonlama barkamol insonlar etib voyaga yetkazish bosh vazifa sifatida qo'yilmoqda. Ta'limning maqsadi, eng avvalo, inson ongini rivojlantirishdir. Chunki har qanday mamlakatning kelajagi, ertangi kuni uning tabiiy boyliklariga emas, balki kelajak avlodlarining saviyasiga bog'liqdir. O'zgarishlar davrida ta'lim tizimi ijtimoiy jarayonlardan kelib chiqqan holda shiddat bilan rivojlanishni taqozo etadi. Ta'lim orqali jamiyatda kelajakdagi vazifalarni bajarishga qodir bo'lgan yangi avlod shakllantirilganligi bois ham ta'lim sohasi mamlakat taraqqiyotining muhim strategik yo'nalishi hisoblanadi. Yoshlarimizning mustaqil fikrlaydigan, yuksak intellektual va ma'naviy salohiyatga ega bo'lib, dunyo miqyosida o'z tengdoshlariga hech qaysi sohada bo'sh kelmaydigan insonlar bo'lib kamol topishi, baxtli bo'lishiga erishishda ilg'or kommunikatsion texnologiyalar, shuningdek zamonaviy soha hisoblangan kompyuter lingvistikasi sohasi ham muhim hisoblanadi.

Asosiy qism. Kompyuter lingvistikasi tilshunosligining mustaqil bo'limi – korpus lingvistikasi zamonaviy amaliy tilshunoslikning asosiy va bugungi kuni ilmi uchun muhim istiqbolli yo'nalish ekanligi jahon tajribasidan ma'lum. O'zbek tili milliy korpusini yaratish fan oldida turgan dolzarb vazifalardan biri ekanligi ta'kidlangan. Tilni o'rgatishda lug'at boyligining kattaligini ko'rsata olish, so'zning qo'llanish imkoniyatini u yoki bu grammatik konstruktsiya orqali tushuntirish uchun misollar massivini ko'rsatishda korpus juda qo'l keladi. Til ta'limi uchun muhim bo'lgan misolning doimiy yangilanib borishi, buni aks ettirib turish xususiyati hamda imkoniyati faqat korpusda mavjud. O'qituvchi yangi, ishonarli, cheksiz hamda xilma-xil misollarni shu yerdan topa oladi hamda topshiriq, mashqlarni belgilashda qiynalmaydi va bir necha daqiqada mavzu bo'yicha yangi-yangi misollardan iborat topshiriqlarni tayyorlay oladi. Korpusda mavjud matnlarni saralash imkoni bor, misolni barcha matnlardan emas, balki tadqiqotchi uchun kerakli bo'lganini ajratish mumkin. Zero, korpus matnlarini belgilangan davr (hatto aniq yilgacha), matnning aniq bir turini tanlab olish imkoniyati mavjud. Turli mavzu va janrdagi matnlar bilan korpusning doimiy boyitilishi korpusning asosiy xususiyatidan biri hisoblanib, u yo'naltirilgan ta'lim imkoniyatlarini kengroq ochadi.

Aslida, juda katta imkoniyatni boy beryapmiz. Korpus juda katta hajmdagi matnlar yig'indisi, ekanligini inobatga oladigan bo'lsak, Navoiy korpusini yaratish ayni muddao va hatto o'ta dolzarb hisoblanadi. Sababi millatimiz o'zligini anglashi, o'z ma'naviyatiga, madaniyatiga ega bo'lishi uchun Navoiyni anglashi, qolaversa, Navoiydan ibrat olishi muhim hisoblanadi. Navoiyni anglash o'zlikni anglash demakdir. Sababi Navoiy - butun umrini turkiy til mavqeyini ko'tarish, turkiy adabiyot imkoniyatlarini dunyoga tan oldirish, turkiy davlatchilik asoslarini mustahkamlash, jamiyatda haqiqat va adolat mezonlarini qaror toptirishga bag'ishlagan bobokalonimizdir. Birinchi Prezidentimiz Islom Karimov ta'biri bilan aytganda, inson qalbining quvunch-u qayg'usini, ezgulik va hayot mazmuni Navoiydek teran ifoda etgan

shoir jahon adabiyoti tarixida kamdan-kam topiladi. Ona tiliga muhabbat, uning beqiyos boyligi va buyukligini anglash tuyg'usi ham bizning ong-u shuurimiz, yuragimizga, avvalo, Navoiy asarlari bilan kirib keladi. Biz bu bebaho merosdan xalqimizni, ayniqsa, yoshlarimizni qanchalik ko'p bahramand etsak, milliy ma'naviyatimizni yuksaltirishda, jamiyatimizda ezgu insoniy fazilatlarni kamol toptirishda shunchalik qudratli ma'rifiy qurolga ega bo'lamiz.

Navoiy o'z ijodida 26 035 dan ortiq so'zni ishlatganligi bizga ma'hum. Bunday katta hajmdagi ma'naviy xazina korpusga jamlansa, nazmiy asarlarda bugungi zamon g'azalxonisi uchun tushinish qiyin bo'lgan so'zlarga osonlik bilan javob topiladi. Bu esa mumtoz adabiyotimizga aholining juda keng qatlamini tushinishi va qiziqishini yanada kuchaytiradi.

Navoiy she'riyatining asosiy qismini g'azallar tashkil qiladi. G'azalchilikdagi bu davr o'zbek adabiyotining haqiqiy boshlang'ich davri, ko'tarilish davri edi. Navoiy g'azallarida Sharq adabiyoti an'alaridan ijodiy foydalanadi, o'zi ham g'azalchilikda yangicha o'zgarish kashf etadi. Navoiy lirikasi u yashab ijod etgan tarixiy davr va sharoit bilan chambarchas bog'liq. Shu jihatdan ham aniq aytishimiz mumkin, Navoiyning ijodiy merosidagi so'z gavharlarini mazmunan anglash juda ham muhim masaladir.

Alisher Navoiyning "Badoy'e ul-vasat" devonida uchraydigan izohlab so'zlar korpusiga jamlanishi milliy tilshunosligimizning yanada rivojlanishida muhim vosita bo'ladi. Devondagi so'zlarni tahlil qilish jarayonida bir so'zning o'nlab ma'nolarda kelishiga guvoh bo'lamiz, bunday noyob hodisa Navoiyning so'z mulkining sultoni ekanligidan dalolat bersa, ikkinchi tomondan so'z imkoniyatlarimizning naqadar keng ko'lamli ekanligini belgilaydi. Devonda uchraydigan *ahl, dahr, mehr, la'l, lutf, quyosh, jins, jism, jola, jon, jon, bahra, mavzun, majma', mazbut, mamlu, mezon, misol, nazar, nasm, na'l, naql, no'sh, naqsh, nash, nigor, ovuch, odat, ozoda, ocor, oy, oyin, savod, sarv, safo, safla, saqat, shym, sin, sipah, sifat, timsol, tig'* kabi so'zlarning o'nlab ma'nolari mavjudki, g'azallar ma'nosini tahlil qilishda mazkur so'zlarning asl ma'nolarini topish uchun Alisher Navoiy asarlari tilining 4 jildlik izohli lug'atidan izlab topish ancha vaqtni egallaydi. Masalan, *la'l* so'zining tahlilini o'rganadigan bo'lsak quyidagi jadvalda berilgani kabi qator ma'nolarni anglashga muayassar bo'lamiz.

Muhomalar va natijalar. Navoiy g'azallarida "*la'l*" so'zi tez-tez uchraydi, biroq bu qaytariqlar bizga noxush tuyilmaydi, aksincha, kuchli zavq uyg'otadi, shoirning zakovati, topqirligiga qoyil qolamiz, qarshimizda o'ziga xos bir o'zakli, talaffuzi, shakli o'xshash, ammo ma'nolari xilma-xil so'zlar vositasida barpo bo'lgan hayratomuz san'at namunasi. Go'yo usta zargar bir bo'lak javohirdan turfa tarovatli marvarid donalarini suftalab, ipak ipga tizib chiqqanday.

So'z (shakl)	Izohi ma'nodoshi	Misra (shakl)
la'l	qizil lab	La'lingg'a yetib xora agarchi ushatibdur
la'l	qizil rangli qimmatbaho tosh	Chun anda yetib la'l bo'hub qadrdi xoro
la'li shirin	shirinso'z	Kaloming labi la'li shirin aro
la'l	o'tli	Labing hajrida jismim konidin bir pora la'ledur
la'li	qip-qizil lab	Joni xumxoring'a ham ul la'li ruhafzo balo
la'li xandon	tabassumli lab	Dardi hajring'a ul ikki la'li xandondur davo
la'l	nodir lab	La'ling g'amidin suda gul yafrog'i kelgandek
la'li	sevgilining labi	Topmasa jonbaxsh la'ling nuqtasidin jon sabo
la'lgun	qonga bo'valgan	Kim, bo'lubtur la'lgun atlasda sovur oftob
la'l	qizil rangli may	Mayi la'ling ne ajab bodaki, kayfiyatidin
la'l	qizil lab	Vah, ne muhlik hol erur jonimg'a la'ling hajrida
la'l	qizil rangli may	Mayi la'lingg'a ne kayfiyat erdikim, nasimidin
la'l	haroratli lab	Ko'ngulda otashin la'ling g'ami, ayb etna kuysamkim
la'li shakarxanda	shirinso'z	Xasta jonim za'fig'a la'li shakarxanding iloj
la'lrang	qizil rangli	Bu la'lrang boda, ul sog'ari zarandud
la'l	sevgilining qizil labi	Bir parivash la'lidin may, husnidin gulzori bor
la'l	olovdek yashnab turgan lab	Yuzinda partavu ul partav ichra la'lini ko'rkim
la'l	o'tli lab	Bu ishda otashin la'ling ayon qilgan tabassumdek
la'lgun	qizil rangli	Soqiyo, gar la'lgun may tutsa bo'lmas yorg'a

Bugungi kunda talaffuzimizda ishlatilmayotgan "*no'sh*" so'zida ham shakldoshlik xususiyti mavjud, quyidagi jadvalda *no'sh* so'zining misralarda qanday ma'no ifodalab kelayotganligiga guvoh bo'lamiz.

So'z (shakl)	Izoh, ma'nodoshi	Misra (shakl)
no'sh	shirin	No'shi visoling yetmasa, Iso anga topmas davo
no'sh aylamoq	ichmoq	No'shi jon har bodakim ahhob ila no'sh aylading
no'shi la'l	lab suvi	No'shi la'lingdin agar jon istadim
no'sh	so'zlar	La'li no'shi birla yuz yillig' o'lukka ruh baxsh
no'sh etmoq	ichmoq	No'sh etib jomi fano, qo'ysam riyo, ayb etnakim
no'sh	bahra	Soqiyo, jomi visoling no'shidin turguz meni
no'sh	yoqimli	Siz cheking no'shi visol, ey ahli aysbu nozkim
no'shi la'l	lab suvi	No'shi la'lingdin manga chun zahri hajr o'ldi nasib
no'sh	bahra	Hajridin o'lmay visoli no'shidin topsam umid

G'azallarda juda ko'p uchraydigan "sarv" so'zi badiiy tasvir vositasi sifatida qo'llanilib, bir qarashda bir xil ma'noda kelayotgandek ko'rinsa-da, shakldoshlik xususiyatiga ega hisoblanadi. Biz shunday so'zlardagi o'ta nozik ma'no farqlarini anglagan holda, o'quvchiga ham anglata, tushuntira olsak, o'ylaymanki, turkiy tilimiz imkoniyatlarini yanada kengroq o'rgatish imkoniyatga ega bo'lamiz.

So'z (shakl)	Izoh, ma'nodoshi	Misra (shakl)
Sarv	tik o'suvchi daraxt	Telbalik ko'rkim, qucharmen bog' aro har sarvni
Sarv	qomati kelishgan go'zal ma'shuqa	Birisi ul sarv qaddi siymbar bo'lg'aynni deb
Sarv	xushqad go'zal	Dema sarvu gul bila bir lahza ko'nglungni ovut
Sarv	qomati kelishgan go'zal	Chamanda qilg'usi gulgash go'yiyo ul sarv
Sarv	tik o'suvchi, xushqomat daraxt	Qomatingg'a sarv taqlid aylabon topti shikast
Sarv	kelishgan qomati mahbuba	Ki, ra'no sarvig'a gulbargdin xil'at yaroshibdur
Sarv	qomati kelishgan go'zal	Kimki olam bog'ida bir sarvi gulruksori bor
Sarv	tik o'suvchi, xushqomat daraxt	Ohim sanumi sarvu sanovbarni kuydurur

Hech mubolag'asiz aytishimiz mumkinki, "Badoy'e ul-vasatda" devonida jamlangan nazmiy asarlarda bugungi zamon g'azalxoni uchun tushinish qiyin bo'lgan so'zlar juda ko'p uchraydi. Bu esa g'azal mazmunini to'la tushunmaslikka olib keladi. Masalan, devondan o'rin oldan "Anga" radifli g'azalda juda ko'plab izohi talab etiladigan, bugungi kunda talaffuzimizdan chiqqan so'zlar uchirashi ko'rinishimiz mumkin. Quyida mazkur g'azalning 8-baytidagi so'zlarning izohi bilan berilgan. G'azalda shoir aytmoqchi bo'lgan fikrlarni anglasak, uni yod olish ham, xotirada saqlab yod olish ham, ifodali aytish ham mumkin bo'ladi.

So'z	Izohi	Janri	Janr nomi (satr)
sargashta	sarson, ovora	g'azal	Meni sargashtada hijron o'qidin ming paykon
paykon	o'q	g'azal	Meni sargashtada hijron o'qidin ming paykon
charx	taqdir	g'azal	Charxi gardong'a mushobih ko'rur hay'at anga
gardon	aylanadigan	g'azal	Charxi gardong'a mushobih ko'rur hay'at anga
mushobih	o'xshash	g'azal	Charxi gardong'a mushobih ko'rur hay'at anga
hay'at	ko'rinish	g'azal	Charxi gardong'a mushobih ko'rur hay'at anga
charx	taqdir	g'azal	Charxi gardong'a mushobih ko'rur hay'at anga

Darhaqiqat, har qanday ulug' san'atkorning she'rida so'z uning o'zi aks ettirishni istagan fikr va tuyg'udan bir necha hissa ortiq ma'nolarni ifodalaydi. Shuning uchun haqiqiy she'rning g'oyaviy-badiiy tarkibida hamisha nimalardir sir bo'lib, allaqanday ma'no gavhari yashirinligicha qolaveradi. Birdaniga bir necha ramziy mazmunlarni tarkibiga birlashtira olgan she'r chinakam she'rdir. "Badoy'e ul-vasatda" devonidan o'rin olgan 15-g'azalda ham bir nechta bugungi kum iste'moldan chiqarilgan notanish so'zlar uchraydi. Quyida g'azalning maqta'si izohi bilan tanishamiz.

So'z	Izohi	Janri	Janr nomi (satr)
Voiz	va'z aytuvchi	g'azal	Ey Navoiy, voizu firdavsi a'lo zikrikim
firdavs	jannat	g'azal	Ey Navoiy, voizu firdavsi a'lo zikrikim
Xuld	jannat	g'azal	Bog'i xuld ul huri paykar ostonidur manga.
Hur	go'zal	g'azal	Bog'i xuld ul huri paykar ostonidur manga.
paykar	jamol	g'azal	Bog'i xuld ul huri paykar ostonidur manga.
ostoni	ostona	g'azal	Bog'i xuld ul huri paykar ostonidur manga

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, o'z kelajagini o'ylagan har bir davlat jamiyat hayotidagi shaxsga taalluqli barcha ijtimoiy ta'sirlarni insonning rivojlanishi uchun, uning o'zligini anglashi va namoyon qila olishi uchun maqsadli ravishda yo'naltira olgan bo'lishi kerak. Navoiy asarlarida yuksak badiiyat bilan kuylangan umuminsoniy fazilatlar bugungi kunda ham alohida ahamiyat kasb etadi. Ulug' mutafakkir asarlari nafaqat zamondoshlarimizga, balki bizdan keyin keladigan avlodlarimizga ham hayotdan, yashash ilmidan, umuminsoniy qadriyatlardan saboq beradi. Navoiy asarlari bugungi kunda yoshlarni milliy istiqlol g'oyalarga sadoqat ruhida tarbiyalashga, ularda vatanparvarlik, insonparvarlik, xalqparvarlik, burchga sadoqat, mehr-muhabbat tuyg'ularini kamol toptirishga, yosh avlod qalbida Vatanga bo'lgan muhabbat hissini oshirishga xizmat qiladi.

Mamlakatimizda "Tilga e'tibor - ma'naviyatga e'tibor" ustuvor yo'nalishlaridan biri darajasiga ko'tarildi. Shu boisdan ona tilimizni asrab-avaylash, boyitish, undan amaliy foydalanish samaradorligini oshirish bilan birga, o'zbek tilining zamonaviy axborot-kommunikatsiya tizimida keng qo'llanishiga erishish kechiktirib bo'lmaydigan, dolzarb vazifaga aylandi. Korpus lingvistikasi istiqbolli ilmiy yo'nalishi sifatida o'zbek tili milliy korpusini yaratish, mualliflik korpusi tuzishning lingvistik asoslarini ishlab chiqish, lingvistik modellarni tuzish singari masalalarni zamonaviy ilmiy tamoyillar asosida tadqiq etish fanimiz oldida turgan dolzarb vazifalardan biridir.

Adabiyotlar

1. Alisher Navoiy. Muhokamatu-l-lug'atayn. -T.: "Akademnashr", 2017. -128 b.
2. Alisher Navoiy. Badoe' ul-vasat. O'n besh tomlik. 3-tom. -T.: "O'zbekiston badiiy adabiyoti nashriyoti", 1968-yil. - 411 b.
3. Alisher Navoiy asarlari tilining izohli lug'ati. 4 tomlik. -T.: "Fan" nashriyoti, 1983-yil.
4. Madayev O. Navoiy suhbatlari. -T.: "O'qituvchi", 2018. - 248 b.
5. Xamroyeva Sh.M. O'zbek tili mualliflik korpusini tuzishning lingvistik asoslari monografiyasi. - Toshkent, 2020. - 260 b.
6. Mallayev N. Alisher Navoiy va xalq ijodiyoti. -T.: "Toshkent", 2015. - 432 b.
7. Xoksor. M. R. Alisher Navoiy asarlari lug'ati. -T.: "Akademnashr", 2017.- 416 b.
8. Alisher Navoiy. Hikmatlar. -T.: "O'zbekiston", 2011. - 408 b.
9. Alisher Navoiy. Kazoyin ul-maoniyy: to'la asarlar to'plami: 10 jildlik. -T.: "G'afur G'ulom", 2013. - 764 b.
10. Hayitmetov A. Alisher Navoiy ijodini o'rganishning metodologik asoslari haqida // O'zbek tili va adabiyoti. -Toshekn, 2001. 2-son.